

KÖNYVEK

Psihoanaliza na razmedju vekova
(*A pszichoanalízis az ezredfordulón*).
Szerkesztette és az előszót írta Žarko Trebješanin. Gutenbergova galaksija, Beograd 2000. 167 o.

A kötet egy szimpózium anyagát tartalmazza, tíz tanulmányt, melynek szerzői gyakorló analitikusok, pszichiáterek és a pszichoanalízis elméletével, történetével foglalkozó pszichológusok, egyetemi tanárok: a szerbiai lélektan élgárdája. A szimpózium témája a pszichoanalízis mérlegelése volt, visszatekintés a mostani ezredfordulóról a múlt századfordulóra az előretekintés igényével, annak felmérése, hogy mi az, ami a pszichoanalízisben maradandó, továbbfejleszthető, s mi az, ami elavult, hol a helye, van-e egyáltalán helye a pszichoanalízisnek az ezredforduló szellemi horizontján, és száz év távlatából milyen jelentőségűnek tűnnek Freud tanai.

A legnegatívabb álláspontot Slavoljub Radonjić professzor képviseli, aki Wittgenstein és Popper radikális pszichoanalízis-kritikája – azaz elutasítása –, valamint Grünbaum kritikai vizsgálódásai alapján, a tudománytalanság, a verifikálhatatlanság (falszifikálhatatlanság) rábizonyításának pozíciójából – tehát előítélettel – lát neki a pszichoanalízis elméleti alapvetésének racionalista „szétszedéséhez”. A freudi alapfogalmakat homályosnak, bizonytalanoknak, pszichológiailag megalapozatlannak, a módszereket pedig meg-

bízhatatlannak, az önkényeskedést tápláló eljárásoknak tartja. Úgy gondolja, az egész elmélet számos következetlenséget és ellentmondást rejt, gondolatilag igencsak fegyelmezetlen. Freud interpretációi konstrukciók, s az analitikus a maga elképzeléseinek megfelelően, elfogultan, mondhatni, erőszakosan értelmezi az anyagot, mindenáron ráhúzza a sémáit, belemagyaráz, szuggerál és elhallgat. Továbbá magyarázatai igen gyakran *ad hoc* jellegűek, főleg amikor egy hipotézis megmentésre szorul. Habár a freudi kulcsfogalmak globálisan nézve meggyőzőnek tűnnek (nem utolsósorban Freud kitűnő előadó-képességének köszönhetően), ha közelebbről, konkrétan vesszük őket szemügyre, kiderül hogy nagyon is gyenge lábakon állnak. A tudattalan fogalmát például „úgy használjuk, mintha a jelentése egész jól meg lenne határozva – ám kiderül, hogy igen sok probléma van e fogalom tartalmával, akárcsak a konkrét esettörténetekben a tudattalan tartalmak felfedezésének processzusával”. Az empirikus vizsgálatok is kétségbe vonják Freud számos megállapítását – Freud pedig leggyakrabban nem alapozta meg empirikusan a fogalmait. Radonjić a freudi gondolkodásmódot tulajdonképpen hatásadásznak tartja; „a pszichoanalitikus elmélet legnagyobb gyengesége a magyarázás elviselhetetlen könnyűsége”, írja. Freud kibővítette egyes közkeletű fogalmak jelentését, metaforákat, analógiákat, perszónifikációkat vett be, rosszul definiált, sőt miszti-

kus fogalmakat használt, felemásan költői stílusban írt, metaforikus téziseket állított fel, más tudományokból kölcsönzött modelleket – mind ez erősen megkérdőjelezi az elmélet tudományos érvényét, s ezzel, Radonjić szerint, elfogadhatóságát és a hasznát is. Végül a szerző összeállítja azoknak a fogalmaknak a részleges listáját, amelyekkel „valami nincs rendben”: a pszichoanalízis-szótárak magvát alkotó fogalmak ezek. Megfordítva az egyébként nem részletekbe menő, racionalisztikus tézis- és fogalomboncolást is tartalmazó tanulmányt (mely a leghosszabb a kötetben), nézzük, hogy írásának elején mégis mit tart Radonjić értékesnek Freud pszichoanalízisében (hozzáfűzve, hogy a tudomány- és ismertelméleti megfontolások itt is kiteszik a kérdőjeleket): új jelenségek felfedezése és új problémák, sőt új kutatási területek felvetése; a korai lelki történések és a korai tapasztalatok jelentőségének megállapítása; a tudattalan lelki folyamatok és az elhárító mechanizmusok felfedezése; az álmok jelentőségteljességének, funkcióinak tételezése; némely klinikai hipotézisek (pl. a neurotikus zavarok osztályozása) és etiológiai hipotézisek (pl. a paranoia s a fóbiák eredetéről).

Josip Berger pszichiáter, aki „párton kívülnek” mondja magát, és szintén erős fenntartásai vannak a pszichoanalízissel szemben, Freud stílusát éleselmjűségével együtt „divatjamúltnak”, tudományos módszerét „elavultnak” tartja, ám épenséggel a pszichoanalízis „fogalmi

hálóját”, „konceptuális erejét”, pszichodinamikai rendszerét, emberképét érzi máig ható jelentőségűnek.

Žarko Trebješanin professzor a pszichoanalízis apológétái közé tartozik, aki kiemeli Freud metapszichológiájának komplex jellegét, s a dinamikai, ökonómiai, genetikai, mélypszichológiai és strukturális (topikus) aspektusok együttesét hangsúlyozza. Szerinte az interpretációk helyességének igenis vannak mércéi: érthetővé teszik azt, ami egyébként érthetetlen, rendet visznek a lelki történések látszólagos káoszába, lehetővé teszik az előrelátást, megteremtik a beteg viselkedés és gondolkodás kontrolljának és modifikációjának lehetőségét. Csak a helyes, koherens értelmezés teszi lehetővé a tudatosítást és a korrekciót.

Vladeta Jerotić akadémikus, a szerb pszichológia doyenje üdvözli a pszichoanalízishez való kritikai viszonyulás mai elevenségét, sokkal inkább tart a banalizációtól, leegyszerűsítéstől, amit pedig felró Freudnak, azok a következők: a 19. századi természettudományos materializmus és mechanisztikus kauzalitás, az evolucionizmus, a biológiai ösztönelmélet, a determinizmus, a tudatosítás túlbecsülése, a patriarchális szemlélet. Ez a pravoszláv lélekgyógyász rossz szemmel nézi Freud ateizmusát, illúzióoszlatásait, zsidóságának tisztázatlanságait, ám nagyra becsüli és a kora keresztény szentatyáékéhoz hasonlítja morális igényességét és az ember önmaga iránti erkölcsi felelősségének hangsúlyozását, mellyel megkövetelte pácienseitől is, hogy

vállalják a felelősséget betegségükért és annak szimptomáiért.

A tanulmánykötet szerzőinek másik csoportja, mégpedig a gyakorló analitikusok, nem akadnak fenn a tudományosság kérdésén, inkább Poppernek azt a belátását látszanak követni, hogy a tudományosság nem igazságmérce; a természettudományos kritériumok egyáltalán nem foglalkoztatják őket, érezhetően az élő praxisból fakadnak problémafeltevéseik, és a pszichoanalízis legújabb fejleményeit igyekeznek elsajátítani. Milan Popović „A pszichoanalízis, a pszichoanalitikus terápia és a pszichiátria viszonya” című tanulmányában úgy gondolja, hogy a szcientifikus hozzáállás nemcsak a pszichoanalízistől, hanem a pszichiátriától is idegen. Felhívja a figyelmet Freud etikusságára, miszerint a lélekgyógyászatban természetesen a segítség, a gyógyítás az elsőrendű fontosságú, ami viszont elválasztandó a „furore terapeutico” (Bálint) és az agresszív pszichiátriai gyógykezelésektől csakúgy, mint a technicista szemléletű terápiaipartól. A pszichoanalízisben az elmélet szolgál, „segít áthidalni az ismeretlen reménytelenségét”. Popović Bion bátorítását idézi: a pszichoanalitikus egyesítse tudását és nem tudását „binokuláris vízióvá”, egyik szeme legyen azon, ami a páciensnél az elmélet segítségével követhető, a másik pedig azon, ami ismeretlen. Így létrejön a kívánatos „kreatív feszültség”, és elkerülhető a pácienssel szembeni elméleti represszió. Popović kiemeli, hogy terapeuta–páciens

viszonyra való összpontosítás segített a pszichiátriának a kezelés individualizálásában, mely a páciens szubjektumnak, nem pedig a kezelés tárgyának tekinti. Különösen a szelfpszichológia (Kohut) és a kötődélméletek ösztönző hatását emeli ki. „Ma beszélhetünk klasszikus és modifikált pszichoanalízisről, mely utóbbi a korai fejlődési zavarok pszichopatológiájához alkalmazkodik”, és összemosódik az analitikus pszichoterápiával.

Ksenija Kondić az énpeszichológia jelentőségét hangsúlyozza, tanulmányában át is tekinti történetét és fejleményeit, majd kitér a szelfpszichológiára, mely lehetővé teszi a borderline valamint a narcisztikus megbetegedések kezelését. Tamara Štajner-Popović még egy lépéssel tovább megy, és az interakciós pszichoterápiával foglalkozik, amit „posztklasszikus pszichoanalízisnek” nevez, melynek lényegi része „a terápiás folyamat támogató, az értelmezési tartományon kívül eső elemeinek koncepciója”. Rangell definíciójára hivatkozik, miszerint az interakciót az intrapszichikus mezőben a szelf és a tárgyrepresentációk tartalmazzák, az acting out, az internalizáltak reexternalizációja és a szerepek aktualizációja pedig olyan struktúraként mutatják fel az interakciót, melyben a múltbéli anya–gyermek viszony képletei ismétlődnek. „Hozzáállásával, gondoskodásával, empátiájával, kreativitásával az analitikus, csakúgy, mint az analizált, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diádikus univerzumban ki-

bontakozzék az interakció”. Számos elem, amit azelőtt nem analitikusnak, „szennyezőnek” tartottak a pszichoanalízisben, ezáltal új elbírálás alá esik. A szerző a továbbiakban a winnicotti terápia alapfogalmaival foglalkozik, valamint az átváltozási tárgynak fordítható transzformációs, illetve „Verwandlungsobjekt”-tel (Bollas); meg kell különböztetni azt, amikor az analizált libidinális tárgyat lel fel az analitikusában attól, amikor átváltozási tárgyat, azaz a szelf átváltozásának médiumát keresi benne. Ezzel kapcsolatban jól használhatónak tartja az „előtér”, a „háttér” fogalmait (Sandler). Az analizált szabad asszociációi és az analitikus szabadon lebegő figyelme akkor találkozhatnak az előtérben, ha a háttérben fennáll a közvetlen nem verbális kommunikáció a felek között. „A háttér az intuíción csatornája, az analitikus diád tudattalan interakciójának mezeje.” A terápiás folyamat háttérben beálló zavarok kezelése döntő lehet (Treurniet). Az áttétel és a viszontáttétel tekintetében Štajner-Popović az analitikus „konténer”, azaz anyai-tartalmazó (Bion), és Winnicott „elég jó anya” funkcióját emeli ki, valamint a kétfajta áttételt: a freudi „gyengéd áttételt”, amit Greenacre primordiális, Stone alapvető, Kohut narcisztikus, Modell pedig függő tartalmazó (konténerizáló) áttételnek nevez, szemben az áttételes neurózisban jelentkező „ikonikus transzfer”-rel. „Az áttétel első fajtája a köztes anyát illeti, a másik pedig a tárgyanyt. Az első a kötődésre, a másó-

dik a szexualitásra vonatkozik. Az első, a függő-tartalmazó áttétel az én átváltozásra és átváltoztató preobjektumra való igényét fejezi ki. A másik, az ikonikus áttétel a tárgy birtoklásának és az ösztönkielégülésnek igényét fejezi ki; az előbbi a terápiás folyamat háttérében, az utóbbi az előtérben zajlik.” Az áttétel és a viszontáttétel teszi lehetővé, hogy a traumák új módon kerüljenek feldolgozásra: „az áttétel egyszerre a régi konfigurációja és az új kreálása”. Az analízis célját a szerző Treurniet nyomán fogalmazza meg: önnön létezésünk újbóli, érzelmileg átélte megértése úgy, ahogy az az analízisben történt, és olyan fejlődés, belátás, mely lehetővé teszi a legszemélyesebb meggyőződést és választást. Tamara Štajner-Popović is készített egy listát, mégpedig azokról a fogalmakról, amelyeket a posztklasszikus-interakciós pszichoanalízisben a legfontosabbaknak tart. Ezek az „előtérben” a tárgyanya, a tárgylibidó-áttétel, az áttételes neurózis, a konvergens konfliktus, az értelmezés, a „háttérben” pedig a köztes anya, az átváltozási tárgy, a függő-tartalmazó áttétel, a munkaszövetség, a projektív identifikáció. Az előtér a tudatos megfigyelés, a kutatás terepe, míg a háttér nem verbális, néma, az intuíción és az empátia világa. „Az analitikus és az analizált mellett egy harmadik tárgy is létezik, egy mozgató, megtartó és a pszichoanalízist túlélő tárgy. Ez maga a pszichoanalitikus viszony.”

„A nem irányítotttság és a pszichoanalízis tiszta aránya” című ta-

nulmányában Vladimir Petrović Freud „A pszichoanalitikus terápia útjai” című esszéjének metaforáját vizsgálja, és kitér az analitikus semlegesség, az áttétel és a viszontáttétel fogalmaira. A freudi „Einfühlung”-ot, a beleérzést empátiává mélyítve, az analitikus ebbéli képességében lelheti fel a pszichoanalízis „tisztá aranyát”. Szerinte a nevezetes analitikus semlegességet csak az empatikus képesség biztosíthatja, az analizált pedig csak olyan mértékben bocsátkozik bele az önvizsgálatba, amilyen mértékben valóban megértő személynek éli meg analitikusát. Petrović (akárcsak Štajner-Popović) csupán futólagosan említik Ferenczit (aki az irodalomjegyzékekben nem szerepel), ám nyilvánvalóan az ő elképzelései, felfedezései is javában átszűrődtek hozzájuk az újabb angol nyelvű szakirodalom közlekedőedényein. (Tegyük hozzá, hogy a szerb analitikusok az utóbbi évtizedben Budapesten keresztül tartották a kapcsolatot a nemzetközi pszichoanalízissel, emlegetik is a budapesti konferenciákat és Hidas György segítőkészségét.)

Végezetül Dragan Vukotić „Pszichoanalízis és lingvisztika” című tanulmányát említem meg, mely természetesen Lacanra támaszkodik, a pszichoanalízist nem befejezett, nem is zárt építménynek tartja – a lingvisztikai, a nyelvre figyelő hozzáállás pedig lényegtelené teszi a tudományosság/tudománytalanság kérdéskörét. „Az új paradigma keretében a »régi« fogalmak kibővített, friss értelemre tettek szert”, írja. Ugyanakkor elfogadhatónak találja a „másik szubjektivitás” hipotézisét, melyről az individuális tudat, az, aki beszél, nem tud semmit és nem érti a nyelvét, ám tudattalanul létezik valami, ami megjelölhető, objektíválható, a szó a szubjektumon belül is közvetít; a tudatlannak is van retorikája, melyet a tudatos beszéd asszimilál. Az ember egész drámája a nyelvben és a nyelvvel történik, írja Vukotić, egy szerb közmondással zárva tanulmányát és egyúttal a kötetet: a nyelvnek ugyan nincs csontja, mégis csontot tör.

Radics Viktória

Virág Teréz: Children of Social Trauma. Hungarian Psychoanalytic Case Studies. Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia, 2000. 239 old.

A tanulmánykötet fordítása Virág Teréz *Emlékezés egy szederfára* című könyvének (Animula, Bp. 1996), amely a szerző korábban megjelent írásainak válogatását tartalmazza. A most angolul is megjelent kötet fontos nemzetközi közvetítő funkciót tölthet be, hiszen nemcsak arról tudósít, hogy a klasszikus „budapesti iskola” örököseként fellépő mai magyar pszichoanalízis egyik markáns egyénisége milyen következtetésekre jut elméleti és terápiás munkássága során, hanem arról is, hogy hol tartunk ma Magyarországon a társadalmi traumák felismerésében, feldolgozásában és gyógyításában. Nem kis jelentősége van ennek napjainkban, amikor a nyilvánosság előtt is hangot kapnak a holokauszt tagadói és relativizálói, és amikor – a médiának köszönhetően – újabb és újabb társadalmi traumák szó szerinti értelemben a szemünk láttára szedik fizikai és lelki áldozataikat.

Virág Teréz az angol kötetben is felidéz egy nevezetes dátumot, 1982. november 9-ét, amikor a holokauszt túlélőivel végzett terápiás munkáról tartott előadást egy MPT-ülés keretében a Magyar Tudományos Akadémia Roosevelt téri épületének kicsiny és zsúfolásig megtelt termében. Szimbolikus dátum volt ez, hiszen – mint maga írja – később felismerte, hogy 1944-ben éppen ezen a

napon deportálták édesanyját, aki szerencsére túlélte a koncentrációs tábor, de az átélt borzalmakról sohasem beszélt gyermekeinek. Virág Teréz csaknem húsz évvel ezelőtti előadása – amelyen e sorok szerzője is jelen lehetett – más szempontból ugyancsak szimbolikus jelentőségű volt. „A hallgatás megtörését” jelentette, ama hallgatását, amely a holokausztáldozatok szenvedéseit, a túlélők és leszármazottjaik súlyos lelki terheit és identitásválságait hosszú éveken át körülvette. Magyarországon ez a „megtörés” nagy késéssel indult meg, de az, hogy megindult, igen nagy részben Virág Teréznek köszönhető.

Virág Teréz azóta „intézménnyé” nőtte ki magát, barátok, tisztelők, tanítványok hada veszi körül. Megszállottként képviseli az *ügyet*, a trauma felismerését és gyógyítását az egyén szintjén, a társadalom szintjén pedig a traumával való kollektív szembenézést és annak feldolgozását. A kettő természetesen szorosan összefügg egymással, hiszen a holokauszt traumája társadalmi trauma, amely nemcsak egyéni szenvedést okoz, és nem csupán az érintettek személyes identitását, hanem a szociális identitást – a túlélők, a tettesek, a kívülállók és leszármazottjaik szociális identitását is – alapvetően befolyásolja.

1989 után Virág Teréznek lehetősége nyílt az ügy hatékonyabb és szélesebb körű képviselésére. Felsorolni is nehéz lenne az elmúlt évtizedben nevéhez fűződő társadalmi kezdeményezéseket és szakmai teljesítményeket: KÚT-rendelő, dokumen-

tumfilmek, médiaszereplések, konferenciák, népszerű és tudományos előadások, nem utolsósorban pedig a publikációk. Virág Teréz pszichoanalitikus írásai azért érdemelnek különös figyelmet, mert a szorosabb értelemben vett terápiás beszámolók, esettanulmányok mellett mindig kitér a tágabb elméleti és történeti összefüggésekre is.

Az angol nyelvű kötet jól reprezentálja tanulmányainak sokoldalúságát. A túlélő gyermekekkel végzett terápiás munkáról szóló esetbeszámolók és -értelmezések mellett megtaláljuk a könyvben azokat az írásokat is, amelyek a trauma és az identitás pszichoanalitikus elméletéről, a szerző gondolkodásmódját formáló mesterekről és elődökről (így elsősorban Mérei Ferencről és Hermann Imréről, továbbá Ferenczi Sándorról, Róheim Gézaról, Bruno Bettelheimről, Viktor Franklról és másokról). Olvashatjuk a kötetben a tisztaeszlári vérvád pszichoanalitikus értelmezéséről szóló kitűnő tanulmányának és az „Emlékezés egy szerdára” című szép visszaemlékezésének angol fordítását is.

A könyvet – csakúgy, mint a korábbi magyar változatot – Gerlóczy Sári remek rajzai illusztrálják. Az angol fordítások színvonalasak; a magyar nevek és címek írása azonban a kötethez tartozó bibliográfiában gyakran pontatlan. Hasznos, hogy – az eredetit kiegészítve – névmutató segíti az olvasó tájékozódását. Kár viszont, hogy a kötetbe foglalt tanulmányok eredeti magyar címe és megjelenési helye sehol sem szerepel. Az apróbb hiányosságok azonban nem befolyásolják azt a közvetítő funkciót, amelyet ez a könyv betölthet (és minden bizonnyal be is fog tölteni).

Végül, egy megjegyzés. Ez a recenzió ürügy arra is, hogy a *Thalassa* szerkesztősege és a magam nevében kerek születésnapja alkalmából sok szeretettel gratuláljunk Virág Teréznek, kedvenc szerzőnknek és lelkes olvasónknak. Az angol nyelvű kötet is felfogható egy születésnapi ajándéknak. Kívánjuk, hogy még sok hasonló ajándék kövesse ezt.

Erős Ferenc

ÚJ KÖNYVEK

Arató Mihály: *Mindennapi szorongásaink*. Grafit Kiadó, Bp., 2000.

Czigler István (szerk.): *Túl a fiatalságon*. Akadémiai Kiadó, Bp., 2000.

Da Silva Neves, Rui: *Emlékek, képek, gondolatok*. Osiris, Bp., 2000.

Descartes, René: *Test és lélek, morál, politika, vallás*. Osiris, Bp., 2000.

Érős Ferenc (szerk.): *Ferenczi Sándor*. Új Mandátum, Bp., 2000.

Festinger, Leon: *A kognitív disszonancia elmélete*. Osiris, Bp., 2000.

Fried István (szerk.): *Lélektől léle-*

kig (osztrák–magyar–közép-európai összefüggések) Szeged, 2000.

Koestler, Arthur: *Szellem a gépben*. Európa, Bp., 2000.

Nietzsche, Friedrich: *Emberi – túlságosan is emberi*. Szukits Könyvkiadó, Szeged, 2000.

Pataki Ferenc: *Rendszerváltók és bűnbakok*. Osiris, Bp., 2000.

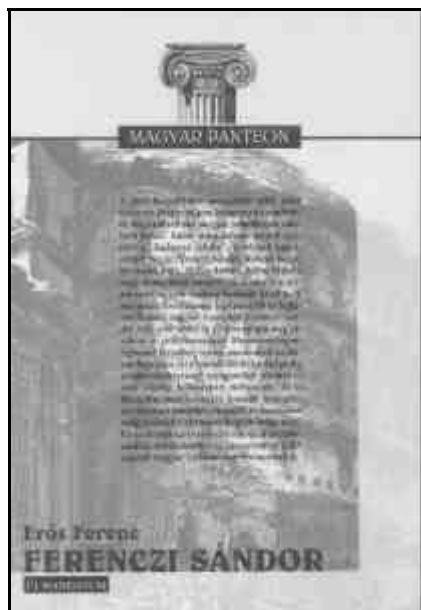
Searle, S. R.: *Elme, nyelv és társadalom*. Vince, Bp., 2000.

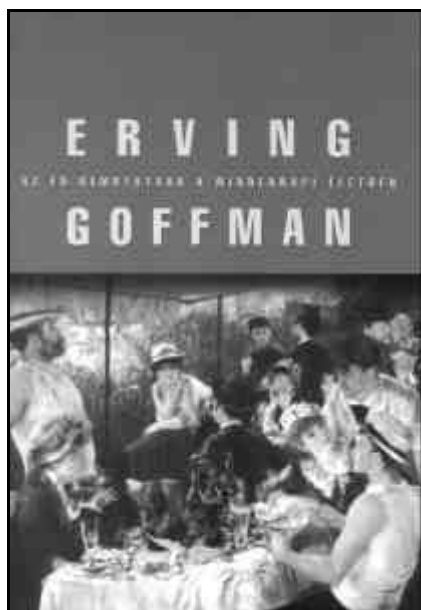
Virág Teréz: *Children of Social Trauma. Hungarian Psychoanalytic Case Studies*. Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia, 2000.

A pszichoanalitikus mozgalom több mint százéves történetét tanulmányozva szembeötlő, hogy milyen sok magyar vonatkozást találunk benne. Külön irányzatként tartják számon a

„budapesti iskolát”, amelynek tagjai, többek között Ferenczi Sándor, Róheim Géza, Hermann Imre, Hollós István, Bálint Mihály nagy nemzetközi hírnévre és tekintélyre tettek szert, a szűk hazán kívül is. A mozgalom történetének legismertebb és legkiemelkedőbb magyar szereplője Ferenczi Sándor volt, több okból is. Ő honosította meg elsőként a pszichoanalízist Magyarországon; Sigmund Freudhoz szoros munkatársi és baráti kapcsolat fűzte; mind elméleti, mind pedig terápia-módszertani szempontból jelentős – nem mindig kellőképpen méltányolt, de a klasszikus pszichoanalízis határait feszegető, azt lényeges pontokon megújító és hatásában máig gyűrűző – életművet hagyott maga után. Ez az életmű szerves részét alkotja a pszichoanalízis történetének – és egyszersmind a 20. századi magyar szellemi élet történetének is.

(Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2000.)

Erving Goffman a chicagói központú szimbolikus interakcionista iskola meghatározó alakja. *Az én bemutatása a mindennapi életben* (Thalassa Alapítvány–Pólya Kiadó, Bp., 2000.) a szerző egyik legjelentősebb műve, amely a hétköznapi interakciók szereplőjeként megjelenő, illetve megjelenített én jelenségvilágának feltérképezésére vállalkozik. Goffman fenomenológiai ihletettséggű szellemének köszönhetően elemzése sűrűn találkoznak saját hétköznapi tapasztalatainkkal. A dramaturgiai hasonlat kifejtése azonban jól érzékelhetővé tesz egy sor olyan ismerős jelenséget, amely korábban éppen magától értetődősége okán nagyon is nehezen megragadhatónak tűnt számunkra.

A Thalassa Alapítvány és a Pólya Kiadó gondozásában
rövidesen megjelenik a

Freud–Ferenczi-levelezés I/1. kötete
Ára kb. 3000 forint

A nagy érdeklődésre való tekintettel előjegyzéseket veszünk fel. A Thalassa olvasói – amennyiben 2000. szeptember 30-ig előjegyzik a könyvet – 10% kedvezményt kapnak.

Előjegyezhető a következő címen:

Thalassa Szerkesztősége

1132 Budapest, Victor Hugo u. 18–22.

Tel/fax.: 239-6043

e-mail: thalassa@mtapi.hu

FIZESSE ELŐ!

ADDICTOLOGIA HUNGARICA
A Magyar Addiktológiai Társaság Szakfolyóirata

Szerkeszti: Buda Béla dr.

Megjelenik évente hatszor

Egy szám ára 300 forint

**Előfizetési díj
egy évre 1500 forint**

**Előfizethető
a TÁMASZ Alapítványnál
1021 Budapest,
Hűvösvölgyi út 116.
Telefon: 200 2530**